

Premiul pentru cel mai bun regizor:

Aurel Palade pentru *subUrbia* de Eric Bogosian; **Alex Mihail** pentru *Comedie neagră* de Peter Shaffer;

Premiul pentru cel mai bun actor:

Bogdan Cotleț pentru rolul Schuppanzigh / *Comedie neagră* de Peter Shaffer

Premiul pentru cea mai bună actriță:

Simona Stoicescu pentru rolul Soozie / *subUrbia* de Eric Bogosian

Premiul pentru cea mai bună scenografie:

Elena Cozlovschi pentru spectacolul *subUrbia* de Eric Bogosian, regia Aurel Palade

În seara decernării premiilor s-a prezentat spectacolul *Te vei întoarce în Galapagos* de Nicole Duțu.

Liviu ORNEA

Revenim

Neil LaBute la Teatrul ACT

Am văzut cu întârziere, abia în decembrie 2006, spectacolele pe texte de Neil LaBute de la Teatrul Act, ambele produse de „Teatrul Fără Frontiere“ în regia lui Vlad Massaci. Dar apucasem să citesc cronici și să ascult numeroase opinii, majoritatea numai de bine (mergând până la „evenimentul ultimelor stagioni“, „un alt fel de a face teatru“). Înainte, în timpul Festivalului, am văzut și *Autobahn*-ul făcut de Radu Apostol la Timișoara: spectacolul mi s-a părut o serbare școlară nu prea reușită, iar textul, o joacă, un exercițiu. Dacă ăsta e marele dramaturg despre care tot aud...

Aceasta e, așadar, pregătirea cu care m-am dus la Act. Am văzut întâi **Forma lucrurilor**. Un text aproape bun. Cu dialog alert, cu situații dramatice, cu mult haz. Dar, pe de altă parte, un text care vorbește despre o situație destul de neverosimilă, mai ales în atmosfera puritană a unui campus american de provincie: o studentă de la Arte, căreia profesorul i-a spus să „schimbe forma lucrurilor“, alege ca proiect de licență o instalație (proiecții video, obiecte etc.) în care expune, cu cinismul de rigoare, transformările exterioare și interioare prin care a trecut un coleg al ei care s-a îndrăgostit de ea și în care ea a modelat – cu acordul lui – ca în plastilină. Victima fusese aleasă deliberat, toată relația a fost un fals, o suită de situații pe care ea, artista pentru care adevărul artistic e mai presus de viață, le-a provocat, observat și înregistrat – uneori la propriu, pe peliculă – cu răceala impusă de metodă. Sigur, pentru autor e un bun prilej să pună probleme de morală, de etică profesională, să contrasteze viziunea despre lume și viață a oamenilor „de rând“ cu cea a „artiștilor“, să întrebe în ce măsură e licit să-ți bați joc de ceilalți ca să te împlinești tu profesional, să vorbească despre manipulare etc. Din păcate, LaBute nu are puterea să lase textul în aer și pe spectator să-și tragă singur concluzia, ci introduce, în final, o minunată mostră de tezism (pe care nu i-a băgat-o pe gât nici un Consiliu al Culturii...),

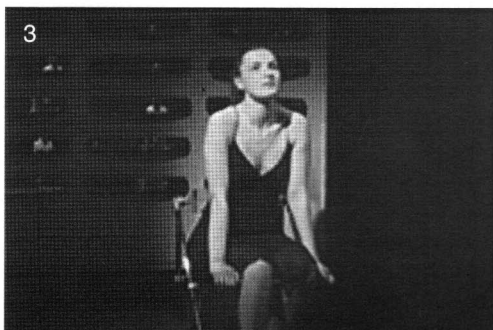
să se asigure, probabil, că fiecare a înțeles cum se cuvine mesajul și nici un spectator nu a rămas cu impresia că autorul aprobă ideile și practicile junicii de la Sculptură.

Oricum, chiar și cu finalul acesta, dramaturgic ratat, spectacolul prinde, te ține. Nu doar pentru că textul e bun, ci, mai ales, pentru că e jucat foarte bine. Am avut întâi o vagă senzație de inadecvare, mi s-a părut că atitudinile, uneori și intonațiile, nu sunt cele corecte. Apoi am realizat că sunt, de fapt, foarte americane. Tinerii americani nu se comportă, nu gesticulează la fel ca ai noștri. Nu știi dacă spre asta i-au dus pe actori textul și instinctul propriu, sau regizorul (dacă ultima variantă prevalează, Vlad Massaci merită toate felicitările). Toți cei patru actori joacă în adevăr, cel mai pur realism, au un firesc al gestului și al vorbirii care nu cade niciodată în vulgar. Șerban Pavlu face un tânăr *middle-class* cam frust, băiat bun, deschis, cu preocupări, distracții și gusturi tipice, debordând de o energie cu greu reținută să nu explodeze. Personajul lui e foarte departe și de argații jucați la Kordonskyi, și de aristocratul din *Henric al IV-lea*; aici e, mai degrabă, firescul excepționalului actor de film. Partenera lui de acum, Irina Velcescu, joacă foarte credibil o tânără temătoare, prostuță, rușinoasă, cu dorințe normale și bine reprimite, victimă colaterală a nemiloasei artiste. Rol pe care Mihaela Sîrbu îl construiește cu mare (poate prea mare) economie de mijloace. Mi-a lăsat o impresie de exterioritate, ca și cum și-ar fi gândit doar, nu și simțit personajul. Nu se simte, în jocul ei, destul de linear (ca în prea lungul monolog explicativ din penultima scenă), nici un fel de implicare în relația cu victima – deși textul lasă de înțeles că o umbră, măcar, de iubire a existat și din partea ei: o spune, într-un fel, chiar ea, în scena finală. Un rol foarte bun face Vlad Zamfirescu. E singurul personaj din spectacol care evoluează, se transformă (inclusiv fizic: în prima scenă, cu burtică și cu părul lins, e aproape de nerecunoscut), de la timidul stângaci din primele scene până la tânărul *cool*, cu aplomb din ultimele. În ultima scenă, cea tezistă, îi dă lui prilejul să se transforme încă odată (obidă, patos, vehemență) și să arate ce actor bun e.

Dar oricât de buni actorii, probabil că spectacolul nu ar fi făcut voga pe care a făcut-o fără scenografia lui Andu Dumitrescu. Rezolvările găsite de el pentru sălița minusculă de la Act sunt cu totul remarcabile și, cred, printre primele de felul acesta la noi. Spațiile diferite de joc în care se succed scenele sunt marcate de proiecții video și de muzică. Una dintre cele mai frumoase scene din spectacol e cea cu protagoniștii în pat, la arlechin, aproape ascunși publicului, dar filmați *live* și proiectați pe ecran; rezolvare foarte ingenioasă scenic și coerentă cu ideile și scopul sculptoritei de oameni.

Una peste alta, un spectacol bun (dar, totuși, nu un eveniment), foarte plăcut, jucat bine, cu idei de scenografie frumoase și originale – cel puțin în spațiul nostru teatral.

Cu totul alt tip de spectacol este **Bash**. Sunt trei monologuri (unul dintre ele, un fals dialog) fără legătură directă între ele, despre impulsurile criminale primare pe care, ni se sugerează, fiecare le cam are. O mică tipologie a crimei. Ca modalitate literară, textul se înscrie în descendența lui Truman Capote prin stilul aproape reportericesc, frust, povestire fără comentariu a faptului nud, oricât de sordid, încercând astfel să atingă resorturile cele mai adânci ale comportamentelor umane. Pe de altă parte, textul se vrea și o destul de directă replică a tragediei antice: funcționarul *middle-class* din prima secvență, care-și ucide cu sânge rece fetița de câteva luni ca să aibă șansa clemenței colegilor și să nu fie dat afară din slujbă, e victima unei farse a zeilor care operează prin intermediul unui fost coleg de liceu; infanticida din ultima secvență e, evident, o Medee, și ea își ucide copilul ca să-i

1. Vlad ZAMFIRESCU, Mihaela SÎRBU, Șerban PAVLU, Andreea BIBIRI în *Forma lucrurilor*
2. Mihaela SÎRBU și Vlad ZAMFIRESCU în *Forma lucrurilor*
3. Ioana FLORA în *Bash. O trilogie contemporană*
4. Mihai CĂLIN în *Bash. O trilogie contemporană*

pedepsească tatăl, fostul ei profesor din școala generală care o sedusese cu paisprezece ani în urmă, când ea avea vârsta sacrificatului de azi. Dacă în prima secvență LaBute pare că vrea să arate că o crimă odioasă poate fi comisă aproape pe negândite și de o persoană foarte cuminte altfel, în a doua secvență, el aproape construiește o istorie a personajului, motivează crima prin psihologia individuală: tânărul student la medicină care ucide, cu încă doi amici, după o petrecere într-o comunitate de mormoni, un homosexual doar pentru că vede roșu când doi bărbați se sărută tocmai în fața lui, povestește întâi cum l-a lăsat lat pe un coleg de liceu căruia i-a suflat prietena; apoi, același tânăr e oripilat văzând cum un bărbat îi cârpește o palmă unei femei și e gata să sară la bătaie ca să facă dreptate. În schimb, căderea copilului din ultimul monolog e îndelung plănuită: în logica aceasta, a mitului, să zicem, gestul e perfect motivat. Să mai spun și că, atât cât am putut înțelege din textul auzit, nu l-am citit – deși, la asemenea spectacol, tentația să faci analiză de text e uriașă –, autorul pedalează destul de mult pe faptul că protagoniștii sunt mormoni, ceea ce contrazice în bună măsură sugestia de generalitate indusă de titlul ales pentru versiunea românească.

Vlad Massaci a optat aici pentru o regie discretă, poate prea discretă. Nu a construit nimic, nu a încărcat cu nimic textul. E o alegere, un pariu. Și scenografia lui Andu Dumitrescu e foarte reținută față de cea din *Shape*: un panou plin cu oglinzi mici, ca pentru a sugera o realitate construită din frânturi, costume care identifică situația și clasa socială. Regizorul s-a bazat numai pe actori. Și a avut noroc. Sunt actori excelenți, capabili să se concentreze, să țină sala, să creeze și să transmită

tensiune. Ca și în *Shape*, se joacă în adevăr, se merge pe autenticitate, gama de mijloace utilizate e redusă la minimum: actorii stau lipiți de niște scaune de plexiglas și vorbesc. Despre Mihai Călin s-a spus că face cel mai bun rol al său. E într-adevăr foarte bun, își stăpânește perfect vocea, gesturile: scena în care își frânge mâinile e uluitoare. Vlad Zamfirescu e cuceritor, îngrozitor de simpatice când povestește cu toată inocența crima comisă. Dar, poate și din pricină că am văzut cele două spectacole la interval de nici o săptămână, mi s-a părut că joacă – perfect! – exact același lucru. Ioana Flora îi dă excelent replica – vorba vine, ei doi povestesc un același episod întretăindu-și poveștile –, face o fătuță prostuță, romanțioasă, mărginită, și îndrăgostită până peste urechi. Ultima secvență, *Medeea*, este a Mihaelei Sîrbu. Mi s-a părut mult mai bună aici decât în *Shape*: stilul ei de rostire aproape albă, cu doar puține variații de ton, în care tensiunea se acumulează pe nesimțite, e mai potrivit cu monologul decât cu teatrul de relație. Toți actorii spun foarte bine, inteligent textul: dacă acesta e efectul lucrului lui Vlad Massaci cu ei, atunci, din nou, un sincer bravo!

E clar că aceste spectacole, ca și *Molly Sweeney* al lui Dabija, de exemplu, și poate încă altele, pe care nu le-am văzut, propun ceva diferit, o mutare de accent: un teatru centrat pe text, în care construcția scenică, plastică, regia foarte vizibilă, în ultimă instanță, cedează locul actorului. Nu cred că e ceva fundamental nou: e mai degrabă o revenire. Dar e o propunere viabilă, motivată, la noi, și de o anume supralicitare a regizorului-autor-total, și de o firească dorință a actorilor de a reapărea în prim-plan, de a ieși din trupă (nu cred că întâmplător spectacolele de la Act sunt produse de o actriță, Mihaela Sîrbu, cea care a înființat compania „Teatrul Fără Frontiere” și a ales textele). Nu în ultimul rând, e o opțiune dictată și de adecvarea acestui tip de spectacol la spații mici.

Trebuie, totuși, să spun că nu sunt entuziasmat. Nu îmi e clar, de pildă, dacă un spectacol ca *Bash* îmi aduce mult mai mult decât propria mea lectură, în gând, a textului. Care nu mi se pare dramatic. E drept, am avut prilejul să văd recitalurile unor actori minunați. Dar aș fi preferat să-i văd jucând (și) altceva. Pentru că, oricât de buni ar fi, spectacole ca cele pe care tocmai le-am discutat nu le oferă posibilitatea să-și varieze mijloacele, îi obligă la monocromie. În plus, mi se pare că un spectacol ca *Bash* comunică aproape numai la nivel intelectual, transmite doar idei – ceea ce eu cred că un text citit face mai bine. Pe de altă parte, nu mi se pare că acest text este atât de bun pe cât se spune.

Dincolo, însă, de preferințele mele, acest fel de a concepe teatrul e legitim și spectacolele despre care vorbesc sunt, fără doar și poate, dintre cele bune, care merită toată atenția noastră. Două spectacole care ne oferă bucuria întâlnirii cu câțiva actori de prima mână. Dacă ele vor încheia sau nu un curent în teatrul românesc, rămâne să vedem.

Teatrul Fără Frontiere în colaborare cu Teatrul ACT. Un proiect sponsorizat de: Microsoft și La Strada – Forma lucrurilor de Neil LaBute. Regia: Vlad Massaci. Scenografia/concept video/sunet: Andu Dumitrescu. Cu: Mihaela Sîrbu, Vlad Zamfirescu, Alina Velcescu, Șerban Pavlu.

Teatrul Fără Frontiere, cu sprijinul: Ambasadei Republicii Federale Germania la București, Auto Rom partener și La Strada – Bash. O trilogie contemporană de Neil LaBute. Traducerea: Mihaela Sîrbu și Vlad Massaci. Adaptarea scenică: Cristian Juncu. Regia: Vlad Massaci. Scenografia / light design: Andu Dumitrescu. Cu: Mihai Călin, Ioana Flora, Vlad Zamfirescu, Mihaela Sîrbu.